

Zgodbe iz varne hiše

Nasilje je med epidemijo naraslo za 20 odstotkov v primerjavi z letom pred njo, a varne hiše kljub vsemu niso tako polne, kot so bile pred tem. Zakaj? Se ženske bojijo poklicati na pomoč? Se bojijo, kako bo v tujem, neznanem svetu? Ne morejo klicati, ker so pod nenehnim nadzorom, saj je tudi njihov partner ves čas doma? Nekaj žensk se je vseeno odločilo, da zapusti partnerja kljub neugodnemu času epidemije in ekonomski negotovosti, povedale so nam svoje žalostne, grozljive, nevarne zgodbe o smrtni nevarnosti, ki so ji morda ubežale ravno pravi čas. Pravijo, da je bilo vredno.

Tekst: **ALENKA SIVKA**

Udaril jo je samo dvakrat?!

Umori so posledica splošne družbene klime!

Varne hiše so odprte, a niso polne. Glede na grozodejstva, ki se v času epidemije in covidnih ukrepov v naši državi dogajajo v družinah, bi pričakovali, da bodo varne hiše, kamor se lahko zatečejo ženske, nabito polne. A niso. Zakaj? Ravno zaradi epidemije. Ker so žrtve doma bolj pod nadzorom kot prej, nekatere mislijo, da so varne hiše zaprte, ker so izgubile delo ali ker vedo, da se bodo slej ko prej morale vrniti domov. Vodja varnih hiš in namestitev za ženske in otroke Društva za

nenasilno komunikacijo (DNK), Tanja Hrovat Svetičič: »Stresna situacija doma se je povečala, vsi so običajni skupaj. Otroci so bili ves čas zraven, v majhnih stanovanjih. Že v funkcionalni družini so to stresne okoliščine, v nefunkcionalni pa še toliko bolj. Društvo za nenasilno komunikacijo je zato šlo v akcijo in že v prvem valu organiziralo SOS telefon 24 ur na dan. To se je izkazalo za zelo dobro, saj so žrtve lahko vsaj ponoči, ko je povzročitelj spal, poklicale in povedale za stisko. Število klicev je naraslo. Nasilje se je stopnjevalo in poveča-

lo, a ženske niso upale razmišljati o umiku, ker niso vedele, v kakšne okoliščine bodo prišle, če bodo sploh lahko. Odhod od doma je že tako zadnja možnost, ženska to naredi, ko nima nobene druge možnosti.«

»**Stvari se velikokrat začnejo komplicirati zato, ker že od vsega začetka ne postavimo jasno in glasno, da je za nasilje odgovoren izključno povzročitelj, ne pa žrtev.**«

Nasilje se je stopnjevalo

»Od doma sem se bila prisiljena umakniti med drugim valom epidemije. Preprosto nisem več zmogla: možovo nasilje se je stopnjevalo. Že nekaj časa sem razmišljala, kaj storiti, in se za krajši čas umikala k prijateljici, kadar je bilo prehudo. Po zadnjem dogodku, ko je posredovala policija, sem dokončno vedela, da se moram rešiti, sicer se zame ne bo dobro končalo. Najprej sem bila nastanjena v Krizni center, daleč iz svojega okolja, da je bilo varno. Po 14 dneh pa sem se preselila v varno hišo, kjer zdaj živim že tretji mesec. Težko mi je, ker sem daleč od doma, prijatelj in svojega okolja, a se trudim začeti znova. Potrebovala sem kar nekaj časa, da sem se umirila. Trenutno iščem delo, da zaposlim misli in jih preusmerim od nasilnih dogodkov, ki sem jih doživela s strani moža. Težko mi je pri svojih, ne več najmlajših letih in s kar nekaj zdravstvenimi težavami ponovno začeti. K sreči vsaj nimam otrok z njim.«

Gre ženska res sedemkrat od nasilnega partnerja, preden ga zapusti za vedno?

Če ne bi odšla, me morda ne bi bilo več tukaj

»Kljub epidemiji, razglašeni karanteni in popolnoma negotovi situaciji sem zbežala od doma in se s pomočjo policije najprej umaknila v Krizni center ter pozneje v varno hišo. Če sem želela ostati živa, druge možnosti nisem imela. Karantensko obdobje je povzročilo pri meni občutek dvojne izolacije: ko sem živela doma, mi mož družjenja z ljudmi ni dovolil oziroma le, kadar je imel posebno 'dober' dan. Zaradi tega sem se počutila še bolj osamljeno, kot v zaporu. Enak občutek sem sicer imela tudi, ko sem prišla v varno hišo, a zaradi karantenskih ukrepov sem se počutila varneje, sploh ko je veljala prepoved gibanja med občinami. Takrat sem bila mirna, ker je mož živel v drugi občini in je bila majhna možnost, da me bo iskal ali da ga bom srečala. Hudo mi je bilo opazovati svojega otroka, ki je bil v veliki stiski že zaradi odhoda od doma, menjave okolja, šole, prijateljev in prijateljic. Življenje se nama je obrnilo na glavo, ker sva morala zapustiti svoj dom in se podati v neznano. Karantenski ukrepi so še dodali občutek izrednih razmer. Ampak v nasprotnem primeru me morda zdaj ne bi bilo več tukaj.«

Če bi vedela, da se da, bi odšla že prej

»K možu sem se priselila iz tujine, saj sem mislila, da bova v Sloveniji lažje živela, našla si bom službo in ustvarila si bova družino. V moji matični državi si je veliko težje ustvariti dobro življenje. Kmalu sem zanosila in v tistem času je mož začel z nasiljem – nikamor nisem smela, nisem si smela poiskati službe, nisem smela imeti svojega denarja in stikov z drugimi ljudmi. Tako sem bila odvisna od njega, jaz sem si pa želela delati in biti samostojna. Dajal mi je napačne informacije o tem, kakšne možnosti imam kot tujka – ker je bil iz Slovenije, sem mu glede tega zaupala in verjela. Po rojstvu otroka je bil občasno tudi fizično nasilen – ko je prvič udaril otroka, ki je bil še zelo majhen, sem v spalni srajci pobegnila in odšla na policijo. Tam so me usmerili v Krizni center, nato pa v varno hišo. Nisem vedela, da kaj takega obstaja – če bi vedela, da lahko kje dobim pomoč, bi o odhodu razmišljala že veliko prej. S pomočjo svetovalke sem počasi začela urejati življenje zase in otroka. Danes imam svoje stanovanje, redno službo še iščem – težavo imam zaradi jezika, a vztrajam in se učim. Zame je zelo pomembno, da sem samostojna in da sem se naučila, da to zmorem – čeprav so mi kot ženski vsi vse življenje zatirjali, da je to nemogoče.«

Ženska gre sedemkrat od partnerja, preden ga zares zapusti.

»Tako pravijo statistični podatki,« pove sogovornica. »Ženske se resnično večkrat vrnejo k svojim nasilnim partnerjem, a tega ne jemljemo kot poraz. Dobila je izkušnjo, vedela bo, da nas lahko spet poišče, ko nas bo potrebovala. Včasih vsi okrog nje vidijo, da vrnitev ne bo dobra zanj, a hoče še enkrat poskusiti. Včasih želi vide-

ti povzročitelja, da vidi, o čem razmišlja on. Če nima stikov z njim, ne ve, ali pripravlja kaj hudega ali se je sprijaznil z njenim odhodom. Zato je naša pomoč usmerjena v to, da žrtev dela korake, ki jih zmore. Velikokrat ženska v hudi stiski naredi vse, kar institucije od nje pričakujemo, potem pa ugotovi, da to ni zanjo. Od nje pričakujemo preveč. Pri žrtvah nasilja je zato pomembno, da jim je na voljo vsa naša pomoč, a da imajo možnost same odločati, kaj ta hip potrebujejo in zmorejo. Ter da se ne pričakuje vsega samo od žrtve, ampak tudi od povzročitelja. Dostikrat vidimo težave pri žrtvi, ne ukvarjamo pa se s tem, kako ustaviti povzročitelja. Imamo primer, ki se vleče že šest let, povzročitelj je bil zelo izviren pri zahtevah o pravicah, uglajeno, prefinjeno je pritiskal na vse institucije in te so sledile njemu, žrtvi pa govorile, kaj dela narobe. To je zelo nevarna situacija. Na koncu se ves sistem ukvarja s tem, kaj bo storila žrtev, da ji povzročitelj ne bo škodoval, nihče

Kam se obrniti po pomoč:
Krizni center za ženske in otroke, žrtve nasilja: 031/233 211 (24-urna možnost umika v primeru akutne ogroženosti zaradi nasilja)
Društvo za nenasilno komunikacijo: 01/43 44 822, 031/770 120 (svetovalna pomoč, varna hiša za ženske in otroke, žrtve nasilja)
Policija: 113, 080 1200 (anonimni telefon)
Društvo SOS telefon, 24-urna telefonska pomoč žrtvam nasilja, na številki: 080 11 55

► pa se zares ne ukvarja z njim, ne policija, ne sodišča, ne centri za socialno delo, nihče ga ne ustavlja, zato ni potrebe, da bi karkoli spremenil. Sploh če so zraven otroci, bo potem lahko povzročitelj v nedogled izkoriščal svoje pravice za nadzor in nasilje nad partnerko,« ugotavlja Tanja Hrovat Svetičič.

»Tudi v 21. stoletju v sodbi zapišejo, da jo je udaril samo dvakrat in da to ne presega običajnega konflikta v družini.«

Povzročitelji znajo pritiskati na prave tipke. Ženske se umikajo k prijateljicam, staršem, v varne hiše ..., a potem poskušajo znova, povzročitelj jih premami nazaj. »Govorijo besede, ki jih žrtev želi slišati,« pojasnjuje Tanja Hrovat Svetičič. »Želijo verjeti, da bodo lahko obdržale družino, spremenile povzročitelja, čutijo se dolžne na ta način poskrbeti za otroke, pa tudi za partnerja. To se dogaja leta in leta. V zadnjih letih se pojavljata dve večji skupini žrtev, ki se umikata iz odnosov – mlajše ženske, ki se že dosti prej zavedajo možnosti prekinitve odnosa, ki ne pelje nikamor. Druga skupina pa so starejše ženske, ki so dolgo, tudi 50 let, živele v nasilnem odnosu in zdaj prepoznavajo kot svojo pravico, da z njim zaključijo. Imamo nekaj žrtev, ki so se pri 75 letih prvič odmaknile od povzročitelja nasilja in izpeljale vse potrebne postopke. Najprej so poskrbele za otroke, jih spravile h kruhu, potem pa so odšle. Veliko je tradicionalnih vrednot in prepričanj, občutkov krivde in sramu, ki zavirajo odločitve. Pritiski partnerjev in okolice so veliki ter hudi,« pojasnjuje pozne odhode iz nasilnih razmerij.

Kdaj je dovolj? Kakšna vrsta nasilja je odločilna, da odideš? Kdaj je treba oditi iz odnosa? Pri prvi klofuti? »Gre za zapleten odnos. Začne se refinjeno, s prija-

znim opozarjanjem, kako noče, da jo drugi gledajo v mini krilu, naj ne gre k prijateljici, ker jo bo preveč pogrešal, da jo mama prepogosto pokliče, prevečkrat gre na kavico ... To gre počasi, a se stopnjuje, žrtev se ne zaveda, da nekaterih stvari ne počne več, ker se boji očitkov, posledic. Takrat je že čas za alarm – ko nečesa ne naredi, ne upa povedati, da misli drugače, ker ne ve, kaj bo povzročitelj naredil. V normalnem odnosu lahko izražamo interese in jih tudi uresničujemo. Včasih ljudje enačijo konflikt in nasilje. Pri nasilju hoče nekdo izražati premoč nad drugim, skuša si psihično in fizično podrediti osebo, da dela stvari, ki jih želi on. Pri konfliktu gre za dve enakovredni osebi, ki se ne strinjata, ju ni strah posledic, nihče ni ogrožen. Pri nasilju pa je varnost, psihična in fizična, ogrožena. Včasih je psihično nasilje lahko celo hujše kot fizično, žrtvam tudi ne verjamejo, ker nimajo česa pokazati.«

So sodišča res naklonjena moškim? Tako sem slišala iz ust več žensk, ki so se zaradi nasilnih partnerjev znašle na sodišču. »Tudi v 21. stoletju v sodbi zapišejo, da jo je udaril samo dvakrat in da to ne presega običajnega konflikta v družini,« pritrudi sogovornica. »V javnosti ženske obtožujejo, da gre za lažne prijave. Logično je, da žrtev prijavi povzročitelja šele takrat, ko gre od njega, to jim svetujemo tudi mi. To so lahko življenjsko usodne zadeve. Ves sistem je naravnani temu, da mora žrtev dokazovati, da ni kriva in ni z ničimer pripomogla, da je bil povzročitelj nasilen. Pri postopkih na sodišču morajo žrtve še vedno pojasnjevati stvari (podrobno jih zaslišujejo), ki jih nikomur ne bi bilo treba. To je prav neverjetno,« trdi. »Obstajajo dvojna merila tudi pri institucijah, ženske so še vedno obsojane, ker so odšle v varno hišo, ker so tako dolgo vztrajale v odnosu, ker niso prej zaščitile otrok. Pričakanja do žensk so v družbi in sistemu pomoči nesorazmerno večja v primerjavi z moški-

mi. Centri za socialno delo prevečkrat ne prepoznavajo psihičnega nasilja, pravica očetov do stikov z otroki je v primeru nasilja najbrž največkrat zlorabljen pravica s strani povzročiteljev. Prevečkrat je razumljena pred pravico otroka do varnih in zanj koristnih stikov. Ko pride žrtev prvič v stik z njimi, je pomembno, kakšno pomoč dobi, pomembno je, da ji absolutno verjamemo in ji ponudimo varen prostor, kjer lahko morda prvič spregovori o svoji situaciji. Če bo njena prva izkušnja, ko bo iskala pomoč, da ji ne verjamemo, dvomimo o njeni pripovedi, prelagamo odgovornost za nasilje nanjo ..., se bo potrdilo, kar ji je partner ves čas grozil: da ji nihče ne bo verjel in pomagal. Lahko si predstavljate, da se bo za iskanje pomoči težko še kdaj odločila. Sistem bi moral dati žrtvam absolutno pomoč.«

Mislim, da sem se odločila v zadnjem trenutku

»Zaradi strahu za svoje življenje in življenje svojih otrok sem se odločila za umik od doma v prvem valu epidemije. Mislim, da sem se za ta korak odločila v zadnjem trenutku. Začutila sem, da ne morem narediti ničesar več, s čimer bi zmanjšala ali preprečila nasilje partnerja. Postajalo je vedno hujše, vedno bolj nevarno. Večkrat se spomnim na to, ko slišim za nov umor. Po vrnitvi domov, ki sta jo olajšala hitro ukrepanje institucij in enoletni ukrep prepovedi približevanja po zakonu o preprečevanju nasilja v družini, skušam postaviti življenje v normalo. Končno lahko diham in živim brez nenehnega razmišljanja, ali me bo to, kar naredim, spravilo v življenjsko nevarnost. Zase in za otroke sem poiskala tudi dodatno psihoterapevtsko pomoč. Postopki na sodišču so se zavlekli zaradi epidemije. Zato še nimam pravega občutka, da so se stvari uredile, kot bi želela. Ne vem, kako bo, ko se bodo začeli izvajati stiki – kaj bo to pomenilo za otroke in ali tudi nove pritiske ter morebitno nasilje v drugačni obliki. Takrat bom zagotovo spet potrebovala podporo institucij, vsaj v obliki svetovanj.«

Kratko poročilo t pred razglas Slovenke l

Čeprav je Stražišar so in režiser pri Slovenka leta za katero k snemal nabirata kilo po vsej Slov malo tudi če pa bi bili vsi ku pečeni brez Rö Moderndorfe podporna me in ima v svojih vse organiza niti. Brez bi vedeli, kdaj se od za kandida za Slovenko drugimi govc presenečenji v ki prihajajo v domove 29. r

Tekst: **MARIJA**

Tako se je zgodil morali na eno si lokacijo čez mejo Gorico. To je v teh kor podvig, za katerega si la ce skravžljaš do nepr nosti. Romana je ured 500 papirjev (testi, potr izpolnjena aplikacija za državo, pa potem natis dobiš na meji podpis, te venščini in angleščini ... podrobnosti je urejala ko je nato izvedela, da Italiji v ponedeljek, na o manja, čisto vse obrnilo vo. Dobila je informa lahko tik pred mejo čla opravljajo hitri test ter stavijo v vrsto skupaj z v ponedeljek zjutraj pre rokoli šolo, nato je čez 1 zazvonil telefon, da bo